

Det som var mor

En novell av Petter Malmehed

Jo, nog var mor ett monster alltid. Det var som far alltid sagt. Tusen ögon - ett för varje felsteg hon tagit, och tänder så många att de behövde arbeta sig ned i hennes svalg för att få plats.

Jag frågade henne om inte detta nog räcker nu, men mor svarade inte. Hennes mage pulserade, nära nog på att sprängas av den gas som bildats i hennes magsäck utan möjlighet att läcka ut. Varje kroppshål där gasen skulle kunna fly, både munhålan och den där bak, var fylld av så många bölder att ingenting kunde ta sig varken ut eller in. Och därför var hennes mage så uppsvullen, likt en kaskelot som tagit sig upp på land som man behövde spränga med dynamit innan gasen tog hand om det åt en.

Hon skulle avskytt att se sig såhär, det saken var klar. Mor spenderade många timmar framför spegeln, inte varje dag - hon var inte narcissist, men ett par timmar utslaget på en hel vecka var nog. Hennes midja hade varit smal som hos en ung flicka, och Eja var hennes namn. Nu var hon namnlös, för något som hon kunde knappast bära ett namn, på samma sätt som man inte ger ett namn åt en skottkärra eller en eka full av röta. En dag hade jag frågat henne om hon mindes sitt namn, men svaret uteblev, likt alla andra svar jag försökt få ur henne de tre senaste månaderna.

Det var då det hade börjat.

En ovanligt varm dag i augusti, och mor och jag skrubgade köket för att bli kvitt alla de små flugor som lyckats ta över rummet trots dess storlek. De lade ägg i hörnen där det var svårt att komma åt med skurborste och mor hade satt fast en trasa på en pinne för att komma åt under spisen. När hon drog ut trasan var den alldeles mörk, oduglig att använda för att rengöra något mer. Hon svor åt hur hon låtit köket förfalla, och önskade att hon inte slarvat så pass under vårstädningen. Det fick mig att skratta, men mor gav mig en blick och jag höll käft. Hon slängde den mörka trasan i en skurhink och jag tog pinnen ur hennes hand, snurrade på min trasa över dess ände och tryckte in den under spisen. Skaftet gick längre in än väntat, och trots att jag tryckte in hela armen nådde jag inte den bakre väggen. Mor satte sig på knä och tittade in under spisen för att se hur illa det faktiskt var, när jag drog ut armen, pinnen och den mörka trasan och ett moln av svart följde med i rörelsen. Mor flämtade till av fasa och därmed drogs en del av molnet in i lungorna hennes och därifrån skulle det aldrig ta sig ut igen.

Jag frågade henne hur hon mådde och hon hostade till svar, viftade bort mig med en handvändning innan hon lade sitt huvud mellan sina ben, redo för ytterligare en hostattack.

Där låg Eja, den person som just tagit sitt första steg i att inte längre kallas Eja, ihopklumpad likt den sista biten klimp man sparar till sist i soppan. Hon frustade, hostade men inte en uns av den svarta röken tog sig upp ur hennes lungor. Jag sa åt henne: ställ dig på huvudet! men hon vägrade följa mitt råd för hur skulle det se ut, och jag svarade: kanske inte värre än att ligga likt en klimp på ett skitigt köksgolv. Vår katt, Rosa hette hon, jamade illa som att hon ville ha mat, trots att det än var långt kvar till hennes matstund, och hon vägrade sluta ens efter jag fyllt på hennes matskål. Jag minns att jag ville att hon skulle sluta leva om och ge mor det utrymme hon behövde, men idag önskar jag att jag hade lyssnat än mer noga. Det sägs att djur kan se sådant människan inte kan se, och uppfatta sådant som inte för oss går att uppfatta. Kanske var det just det Rosa gjorde just då. Nog kan det vara så att hon var den enda som förstod vad som var på väg att ske.

Det visade sig att det inte var sot som låg under spisen. Jag drog med pekfingret längs med golvet och gned den mot min tumspets. Sot skulle färga fingrarna svarta, agera som pulverpigment. Men det här rullade ihop sig som små korvar, precis som huden på baksidan av foten kunde göra efter ett långt bad i Mjövattnet. De svarta korvarna var mjuka, något elastiska, de hade gått av om man drog i dem men för ett kort ögonblick skulle den först sträckas ut, precis som mörkt fågelkött. Det var det som gjorde mig säker på min sak. Det svarta moln som gömde sig under spisen var organiskt. Något levande, eller som en gång varit levande. Jag säger inte att det var ett djur, eller flera djur som tillsammans bildat ett mörkt moln, utan mer som en växt, eller som det mögel som kunde täcka en övergiven skål med gröt. Jag tänkte att det var just mögel det var, en form av svartmögel jag inte tidigare sett. Idag känns tanken så banal, men då visste jag ju inte vad det svarta skulle göra med mor.

Hon var sängliggande i flera dagar och hostan blev allt grövre. Det lät som att någon dragit hennes hals igenom krossat glas och när hon hostade bultade sig såren öppna. Det blev allt svårare för henne att andas, och allt svårare att se på. Det tog två dygn för läkaren att komma till huset och när han väl var på plats fanns det inget han kunde göra. Sjukdomen var ingen som han tidigare sett, och även om det hade funnits något han kunde gjort så var hon redan för långt gången för att få hälsan åter. Han återvände till Vilhelminas sjukstuga samma kväll, och lämnade mig ensam med Rosa och mor.

Det enda jag lyckades få henne att äta var bröd jag låtit vila i vatten. Hon klagade över sin hunger och det kunde jag förstå. Det blöta brödet kan inte ha mättat och någon näring kan jag inte tänka mig att det innehöll, men allt annat rev för hårt mot hennes onda strupe. Jag bad henne en gång att gapa och försökte se in i hennes mun. Det var alltför mörkt så jag behövde hämta mig ett ljus, men så fort jag tände det skalv hon i

kroppen och hon vägrade öppna sin mun. Men under ett kort ögonblick, precis då tändstickan fick fyr, kunde jag se de bölder som bildats inuti henne. Och så en dag i september hostade hon inte mer.

Mor låg stilla i sängen och hade det inte varit för hennes blinkande ögon skulle jag tro att hon gått bort, så stilla låg hon. Bölderna hade spridit sig upp från munhålan och ut över ansiktet. En av dem, precis under den högra sidan av hennes underläpp, hade spruckit men det var inte var som letat sig ut. Istället såg jag något jag inte kunde tro på själv. Jag lade en näsduk över det och glömde kort därpå varför det låg en näsduk över mors haka. Men egentligen visste jag, och därför lät jag den ligga.

Det gick inte längre att mata mor. Bröd jag tryckte in i munnen tuggades inte, och vatten jag höllde ned bildade bara en sjö i gapet och hade jag inte vänt på mor och hållt ut vattnet skulle hon säkert ha drunknat.

Den natten slutade Rosa att jama. Det skulle dröja tills jag förstod vad som hänt och var katten tagit vägen. Det var näsduken som avslöjade mor, eftersom den låg på golvet bredvid sängen trots att mor alltid låg så stilla. Hur hade den fallit av om inte mor varit uppe och rört sig under natten? Jag tittade runt mors mun - jag undvek noga att se på hennes haka, och nog visst fanns det tydliga spår från klor på hennes läppar, in mot hennes gap. Hungern hade varit för stor och trots att skafferiet än hade bröd och potatiskällaren rymde potatis, var det katten som fick sätta livet till för att mätta mor.

Det var två månader sedan och än låg katten i mors magsäck och fyllde buken med gas från dess långsamma förruttnelse. Gjorde den stenhård, och rund som en luftballong. Men än blinkade mor, så än var hon vid liv.

Det är så, att om man slår en tå mot ett bordsben så kan man hoppa på stället och svära över smärtan, men om man därefter skulle slå yxan i benet när man hugger ved så känner man inte längre av det onda i tån. Den intensivare känslan tar över och dränker det lilla och det var just så det var med min rädsla för mor. Tidigare i livet skulle mor skrämt upp mig ordentligt, kanske skulle jag inte ens våga vara i hennes närhet, men det fanns någonting som skrämde mig ännu mer. Det var det svarta under spisen, som dag för dag arbetade sig längre ut över golvet. Mor hade insjuknat av bara en inandning och snart det inte kunna gå att undvika det själv.

Jag var inte ovan vid att stångas, så jag tog ett hårt grepp om spisen och drog den från väggen. Det var tur att jag var noga med att hålla munnen stängd för ett moln av det svarta blåste upp och jag kände hur de små pigmenten slog mot mina hårt ihoppresade läppar och försökte leta sig upp i min näsa, men jag satte

handen för och vägrade låta dem komma in. Där och då blev jag övertygad om att det inte var mögel jag hade att göra med.

Det var ett hål i väggen bakom spisen. Ett kolossalt svart hål, så mörkt att ljus nog aldrig tidigare slagit mot det. Hålet borde ha lett ut till snön utanför, för det var vad det var på andra sidan av köksväggen, men istället verkade det fortsätta i all oändlighet. En tunnel som bara fortsatte utan slut.

Jag tog mig min kvastskäft och tryckte in det i hålet, för att se om djupet bara var en synvilla, men hela kvasten kunde jag skjuta in utan att det tog stopp och ut ur hålet kom mer av det där svarta, det som förgiftat mor och spridit sig ut över köksgolvet och upp på den hand som täckte min näsa. Jag var smal, precis som min mor förut var, och mina fingrar var inte mer än skinn, ben och naglar, och det mörka var så litet. Genom springorna mellan fingrarna letade sig det svarta in, kämpade sig upp i näsan och drog sig uppåt genom luftvägarna, ned i lungorna och lade sig som kaffesump på botten.

Det gick inte att hindra och jag kände det ske. Jag hostade, kämpade för att få upp det mörka och funderade på om jag skulle ställa mig uppochner - men hur skulle det se ut, så istället lade jag huvudet mellan mina ben och tänkte på mitt namn. Det här var det första steget i det som skulle leda till min förlust av det. Mor hade inte klarat sig, och då var mor den starkare av oss. Naturligtvis fanns det ingen möjlighet att jag skulle överleva. Det bästa jag kunde göra var att avsluta livet så fort jag kunde, för att minska mitt lidande och på antalet extra ögon jag annars skulle få.

Med mors köttkniv i handen gick jag över till henne och för ett ögonblick ville jag trycka kniven i hennes mage, lätta på trycket och se hennes kropp sjunka ihop, men eftersom jag fruktade stanken ångrade jag mig och tryckte den istället mot hennes hals. Därefter drog jag den snabbt åt höger och förväntade mig att blod skulle tränga fram ur hudspringan, men där kom inget blod. Istället fylldes sängen av svart och med ens förstod jag att det inte varit mor som blinkat, och att mor sedan länge legat död i sängen.

Då lade jag en hand på min egen hals och kände efter pulsådern och jo nog visst dunkade den än. Jag placerade knivseggen, den mörk av svart, på det lilla beviset på liv jag hade kvar och tryckte till. Blod pumpade ut ur såret - mitt hjärta slog än, och bland det röda såg jag också spår av det svarta. Redan var min kropp på väg att förgås. Huvudet kändes tungt och tunt och så litet i jämförelse med resten av min kropp, så litet att det säkerligen skulle kunna få plats i det hål som fanns bakom min spis.

Om ett par sekunder - i värsta fall minuter, kommer jag vara död och jag har inte längre någonting att förlora. Nyfikenheten är det som gör oss till människor, och än är jag människa, så jag lägger mig på golvet framför hålet - jag känner mig för svag för att huka, och med en knuff från benen lyckas jag trycka in mitt huvud och det jag trodde skulle vara svart är inte det. Det är vitt, så vitt och ljusst att mina ögon rinner,

blicken bränner och Nilla, som varit mitt namn, inte längre är det. Från det ögonblick att mitt huvud gick in i hålet, genom väggen, är jag Svart och det är i ljuset jag syns som mest. Imorgon, den morgon som kan bli i detta ljus, är en ny tid och i den kommer jag aldrig dö